

DiepenvEens

nr. 34 april 2016

G.A. Muijs, de eerste bewoner van Birkhove, het doktershuis aan de Dorpsstraat 16.

In deze Nieuwsbrief onder meer

- Abdij Sion
- Burg. v. Suchtelensingel
- 40 Jaar Hulpdiensten
- Burgemeesterkast
- Boek Stad & Land in nieuw verband
- Doktershuis

Voorwoord

↪ Het was groot nieuws. En zelfs werd er een uitgebreide documentaire op het publieke net over uitgezonden: het verdwijnen van Klooster Sion. Zoveel actueel en tegelijkertijd historisch nieuws maakt natuurlijk dat het hoofdartikel van deze uitgave van DiepenvEens Sion als onderwerp heeft. Harry Mulder blikt terug op de Diepenveense abdij. Zowel vanuit historisch perspectief, maar zeker ook vanuit een persoonlijke invalshoek.

Zo'n persoonlijke invalshoek was 40 jaar geleden één van de redenen tot het oprichten van de Vrijwillige Hulpdienst Diepenveen (VHD). Reden voor Inke Mensink om in de geschiedenis van deze dienst te duiken en deze aan u te presenteren.

Herman Denekamp heeft tot onze vreugde zijn rubriek 'historische straatnamen in het dorp' weer opgepakt. In dit nummer komt hij met een verhandeling over de Burgemeester van Suchtelensingel.

Ook in relatie met de stad Deventer gebeurt er één en ander. Zo doet Lamberthe de Jong in twee korte artikelen verslag van de verhuizing van de Diepenveense burgemeesterkast naar het stadhuis van Deventer en van het boek 'Stad & Land in nieuw verband' over grensgeschillen in de Deventer Ommelanden. In de (lokale) actualiteit was ook het verhuizen van de huisartsenpraktijk van de Dorpsstraat naar locatie Sparrenheuvel, waarmee eigenlijk het markante pand aan de Dorpsstraat geen dokterspand meer is, praktiserend gesproken tenminste. Ben Droste zocht de historie van het doktershuis uit en beschreef deze in een fraai artikel.

Met bovenstaande 'dorpse diversiteit' hopen wij u als redactie weer een lezenswaardige DiepenvEens te presenteren.

Welkom op de jaarvergadering van donderdag 14 april 2016

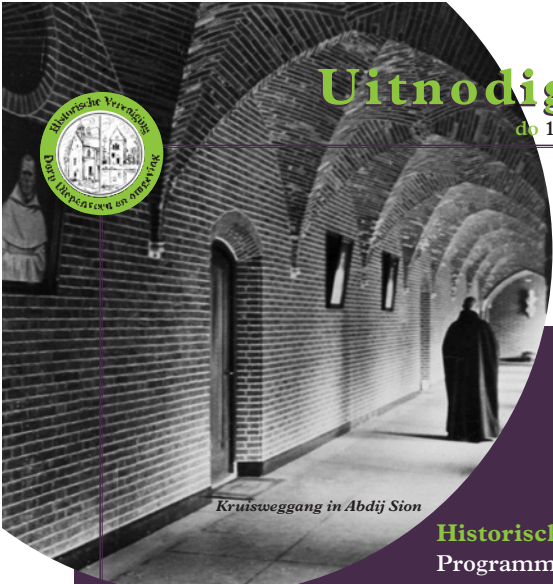
U bent van harte welkom op de jaarvergadering die donderdag 14 april aanstaande gehouden wordt in het Hof van Salland.

Het eerste deel van deze bijeenkomst is gereserveerd voor de jaarlijkse ledenvergadering. De leden van onze vereniging ontvangen tegelijk met deze nieuwsbrief de bijbehorende stukken. Deze ledenvergadering begint om 20.00 uur, de zaal is open vanaf 19.30 uur.

Na de sluiting van de Algemene Leden Vergadering, rond 20.30 uur, is iedereen welkom om te genieten van twee presentaties.

Het eerste deel van het programma bestaat uit de film "Oud Diepenveen": een compilatie van oude filmfragmenten die door Arie Koldewij van de Foto Archief Groep (FAG) is samengesteld en door hem zal worden ingeleid.

Het tweede deel van het programma zal bestaan uit een presentatie van Gon Jellema van de Werkgroep Herstel Begraafplaatsen over het herstel van de begraafplaats aan de Roeterdsweg.

Uitnodiging
do 14 april 2016

Kruisweggang in Abdij Sion

Historische Avond
Programma:

Filmcompilatie "Oud Diepenveen"
Oude film fragmenten door Arie Koldewij, Foto Archief Groep

Herstel Begraafplaatsen, Roeterdsweg
Presentatie van Gon Jellema, Werkgroep Herstel Begraafplaatsen

Donderdag 14 april aanvang 20.00 uur
Hof van Salland te Diepenveen
U bent welkom, Toegang gratis

De zaal is open vanaf 19.30 uur, voor niet-leden vanaf 20.30 uur
Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving

Periodiek van de Historische Vereniging Diepenveen Dorp en Omgeving, opgericht november 1998. ISSN 1569-7878. Verschijnt tweemaal per jaar • Contributie: € 11,50 per gezin per kalenderjaar. • **Bestuur:** Tom Masselink (voorzitter), Hans van de Poel (secretaris), Jan Harmelink (penningmeester), Wilbert Derksen (interviewgroep), Jan van Ginkel (verzamelgroep), Leo Hattink, Harry Mulder (fotografie), Jan Nieuwenhuis (foto-onderzoekgroep), Joop Overmaat (foto-archiefgroep), Annie de Ruiter-Vossebelt, Ben Droste (pr-pggroep). • **Correspondentieadres:** Hans van de Poel, Wetermanswg 15, 7431 RC Diepenveen • **E-mail:** info@historischeverenigingdiepenveen.nl • **Website:** www.historischeverenigingdiepenveen.nl • **Verzameladres historische artikelen en foto's:** Jan van Ginkel, Dorpsstraat 2, 7431 CK Diepenveen • Op dinsdagmiddag is van 14.30 tot 16.00 uur de fotoarchiefgroep (FAG) in het dagcafé van het Hof van Salland aanwezig • **Redactie PR-groep:** Ben Droste, Dieneke Nijenhuis (tekstredactie), Gea Zieverink (vormgeving), Rudi Steenbruggen (eindredactie) • **Illustraties:** Harry Mulder (nieuwe foto's) en FAG (fotoarchiefgroep), tenzij anders vermeld • **Druk:** De Kroon, Olst • © **Historische Vereniging Diepenveen Dorp en Omgeving**

Korte Berichten

→ Foto-archiefgroep

Oude (Diepenveense) foto's gevonden en u weet er geen weg mee? De foto-archiefgroep van de Historische Vereniging wil u er graag vanaf helpen. Wij zijn altijd geïnteresseerd in oude foto's over Diepenveen en Diepenveners. Het liefst nemen wij ze op in onze collectie, maar wilt u er geen afstand van doen? Geen probleem, dan scannen we ze in en krijgt u uw origineel terug. Op dinsdagmiddag zijn we aanwezig in het Hof van Salland. Komt u dat niet uit, bel dan even met 0570 592666 en we maken een afspraak. Hopelijk tot ziens in het Hof van Salland.

→ Maquette Havezate Rande

In Diepenveens nr. 32 (april 2015) berichtten wij u over een maquette van Havezate Rande zoals door Tonny Mulder vervaardigd. Na het overlijden van Tonny is deze maquette aan de Historische Vereniging geschonken. Een fraaie uitbreiding van de langzaam groeiende historische verzameling van de club.

→ Beeldje van Crommelin

Zoals bekend heeft het Gilde der bronssdieven enige tijd geleden ook op het Kerkplein toegeslagen en is daarmee het beeldje 'schrei niet bedrukte wees' van Crommelin van zijn sokkel verdwenen. Het goede nieuws is echter dat er hard aan een replica wordt gewerkt op basis van nog bestaande voorbeelden van het beeldje. Eerdaags zal het historisch Kerkplein hiermee verrijkt gaan worden.

→ Gemeente Deventer verrijkt

Op 9 maart jl. heeft een delegatie van de Historische Vereniging de complete set boekenpublicaties aan de Gemeente Deventer geschonken. Met zoveel historische informatie mag toch verwacht worden dat Deventer in de toekomst met meer historisch besef Diepenveen tegemoet zal gaan treden.

→ In Memoriam

Reinier Slijkhuis (1929-2015), lid fotoarchiefgroep

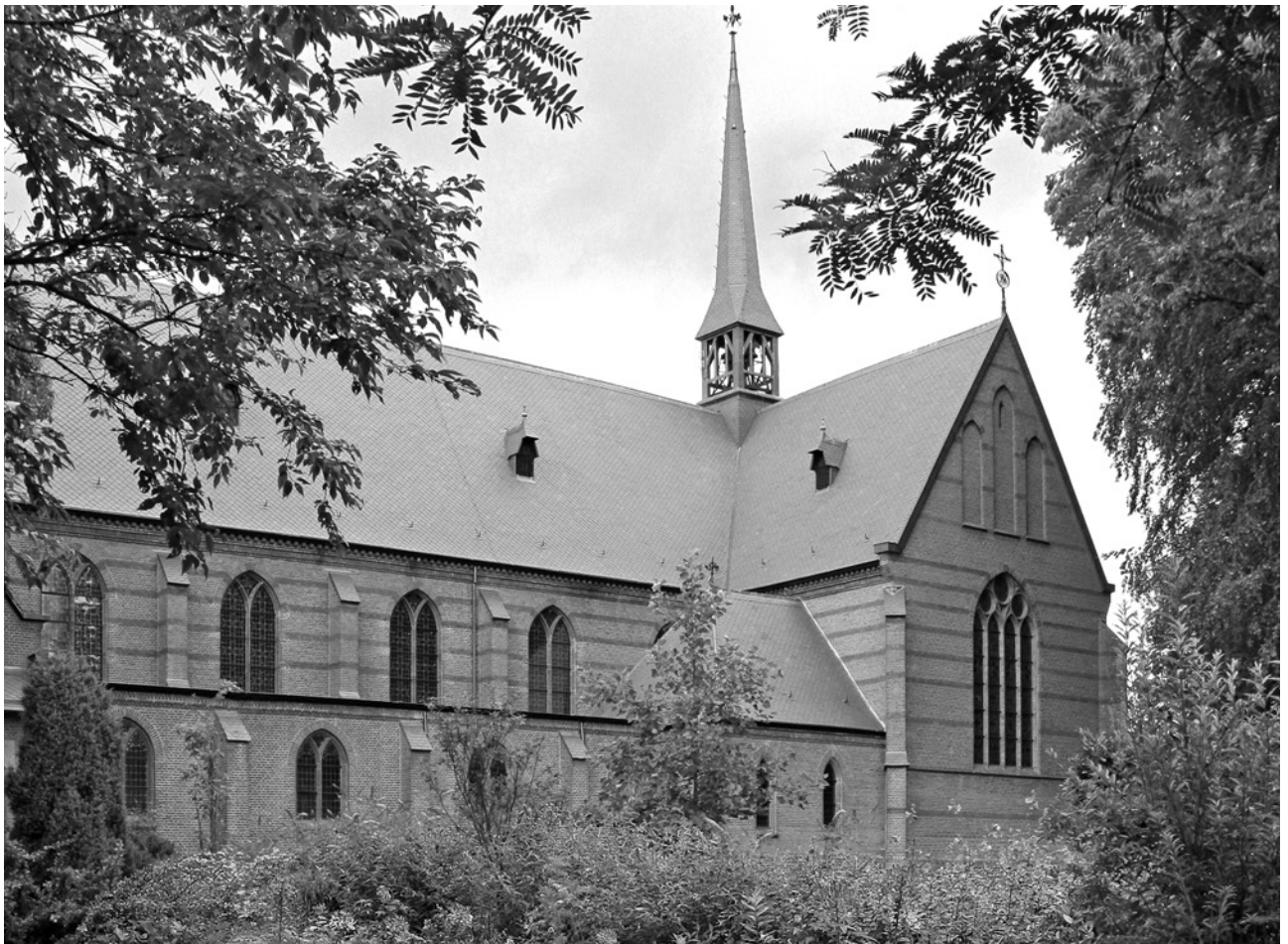
Op 3 december 2015 overleed Reinier Berend Slijkhuis uit Diepenveen. Hij was een aantal jaren vrijwilliger bij de fotoarchiefgroep. Vooral op computergebied was hij deskundig en hij wist als geboren Diepenveener veel van de geschiedenis van het dorp. Reinier Slijkhuis werd op 16 november 1929 geboren aan de Boxbergerweg. Hij trouwde op 16 maart 1957 met Gerrie ten Hoven uit Vaassen. Samen betrokken zij een huis aan het Kerkplein, waar hun drie kinderen Rudolf, Edwin en Astrid zijn geboren. In 1965 verhuisden ze naar een nieuwe woning aan de Esdoornsingel, waar ze vijftig jaar hebben gewoond. Reinier werkte eerst als boerenknecht, maar dankzij studie kon hij onderhoudsmonteur worden bij de Nederlandse Fitting Fabriek, het latere Nefit. Na zijn pensionering werd hij vrijwilliger bij de fotoarchiefgroep.

Echtgenote Gerrie was heel actief bij de knipselgroep, maar werd de laatste jaren van haar leven ernstig ziek. Reinier verzorgde haar en ze besloten een aanleunwoning op de Sequoiahof aan te vragen, maar Gerrie overleed op 7 september 2015. Heel snel daarna kwam er een woning vrij en kon Reinier verhuizen. Hij was in de nieuwe mooi ingerichte nieuwe flat heel tevreden en ging weer op stap met zijn scootmobiel naar de kinderen en familie en zelfs af en toe naar de fotoarchiefgroep.

Helaas kreeg hij begin december onverwacht een aneurysma, dat niet meer behandeld kon worden. Hij overleed in het ziekenhuis en is op 8 december 2015 begraven op de Tjoenerhof, bij Gerrie.

foto via Harry Mulder of via de familie
Astrid Nijland-Slijkhuis, ai.nijland@gmail.com

Herinneringen aan Abdy Sion

Harry Mulder

Een periode van 132 jaar Cisterciënzer-monniken in Diepenveen is ten einde gekomen. De gemeenschap was al een aantal jaren op zoek naar een nieuwe woonbestemming, aangezien abdy Sion veel te groot was voor het aantal broeders dat er nog woonde.

"Vol met monniken gaat dit grote gebouw niet meer worden en als we dit gebouw met andere gebruikers gaan delen is het geen klooster of abdy meer", zei abt Alberic Brusckke in november 2013. Alle mogelijkheden heeft de gemeenschap onderzocht of laten onderzoeken. "Voor een toekomstige generatie monniken lijkt geen levenskans te zijn in dit gebouwencomplex, in ieder geval niet voor mensen die in alle eenvoud echt als monnik willen leven", motiveert de abt het besluit van de gemeenschap om elders naar een leefsituatie te zoeken die toekomstperspectief biedt voor de monniken. Geleidelijk aan afbouwen was de gedachte, immers voorbereidingen voor de verhuizing vergen tijd en energie, de gemeenschap wilde dit in alle rust kunnen realiseren. Vanaf september 2014 werden er geen

gasten meer ingeboekt en stond het Gastenhuis leeg. Doordat er regelmatig een paar broeders naar Schiermonnikoog reisden om daar alvast de mogelijkheden te bekijken, moesten de overgebleven broeders de Eucharistieviering op zondag verzorgen. Dit bleek een te grote belasting en daarom besloot de gemeenschap om vanaf 24 mei 2015 (1e Pinksterdag) geen openbare Eucharistievieringen meer te verzorgen. "We bewaren niet de as, maar geven het vuur door", motiveerde abt Alberic de keuze voor Pinksteren. Het duurde nog ruim een half jaar toen op 14 december 2015 de gemeenschap besloot de gebouwen te gunnen aan de Stichting Nieuw Sion. De monniken pakten hun koffer en kostbare spullen en verhuisden eind december 2015 naar Westmalle en Schiermonnikoog. Door de jaren heen zijn historische feiten over klooster Sion, later abdy Sion, al opgeschreven. Wetenswaardigheden vanaf de komst van de monniken in 1883 tot aan de verhuizing in december 2015. Een deel van mijn persoonlijke belevenissen in deze abdy, onder andere het contact met een aantal broeders heb ik aan het papier toevertrouwd. Het onderstaande artikel moet u derhalve lezen als mijn herinnering aan Abdy Sion.

→ Eerste kennismaking

Het is 2e Kerstdag 1969 als ik 's morgens om half zes samen met een klasgenootje sta te wachten op het toenmalige kruispunt Boxbergerweg/Wechelerweg, "Bie het kruudeniërswinkeljen van Gerritsen", zoals we toen zeiden. Als kind ging ik vaak met mijn moeder mee wanneer ze hier haar boodschappen deed. Later haalde kruidenier Gerrit Gerritsen één keer in de week het bestelboekje bij ons op en de volgende dag bracht hij de boodschappen; een ouderwets kruidenierswinkeljen op het platteland. In 1971 sloot deze kruidenier de deuren van zijn winkeljen.

In die tijd was ik lid van de Scouting Dr. Ariëns-Buettegroep en ieder jaar op 2e Kerstdag was het een traditie om in de vroege ochtenduren vanuit de Kerkstraat in Deventer, waar we in de kelder van De Horst ons honk hadden naar Abdij Sion te wandelen om daar de Heilige Eucharistieviering bij te wonen. Aangezien mijn klasgenootje in Diepenveen woonde en ik naast het oude Tolhuis bij 'Let Op' aan de Laan van Borgele mochten wij op het kruispunt de groep opwachttten. Via de Ganzekooisweg, Veldhuizenrijdijk, en Averlose Houtweg gingen we dwars door het donkere bos, gewapend met zaklantaarns verder op weg naar de abdij. Aangekomen bij de poort belden we aan en even later ging de deur open. We werden begroet door één van de monniken, soms eentje met grote baard die dan ook voldeed aan mijn verwachtingspatroon van een monnik: een oude man met een grote grijze baard. Het schijnt dat in vroegere jaren alleen broeders een baard droegen en paters niet. In ieder geval is het zo dat broeders toen een bruin habijt droegen en paters een wit habijt met daar overheen een zwart schouderkleed, scapulier genaamd.

In de buitenkapel van de abdij woonden we de Eucharistieviering bij, deze werd toen ieder jaar voorgegaan door pater Desiderius. Een vriendelijke man, zoals de meeste monniken overigens, die altijd een woordje voor je over had. Na afloop van de viering stond hij met een grote glimlach bij de deur, zwaaide en sprak de hoop uit om ons in de toekomst vaker in de abdij te ontmoeten. In mijn geval is dat ook zeker gebeurd. Met de paters Desiderius, Johannus en Augustinus had ik toen nog het meeste contact, spannend vond ik het altijd om met hen in die lange donkere gangen te lopen wanneer zij mij bijvoorbeeld de bibliotheek, de boekbinderij of de keuken lieten zien. Twee van deze gangen met halverwege een klein Mariakapelletje zijn in 1938 gewelfd in vroeg-Gotische stijl geheel volgens de beginselen van de Cisterciënzer architectuur, soberheid in combinatie met sierlijkheid van lijn en

degelijke afwerking. Voor mij voelde het toen alsof je in een andere wereld vertoefde.

Vanaf mijn periode op de Middelbare School begon de interesse voor Abdij Sion en ook andere kerken minder te worden. Belangstelling voor andere 'zaken' verdreven de zin om regelmatig een Eucharistieviering bij te wonen. Toch vertoefde ik regelmatig in de buurt van de abdij, in de bossen van landgoed De Kranenkamp maar dat was om de nodige hardlooptkilometers te maken. Als lid van de midden- en lange afstandsgroep van Atletiekvereniging Daventria moest er iedere dag getraind worden en waar kon dat beter dan in het Kolkbos en de bossen van De Kranenkamp. Ook toen bleek de abdij een bijzondere, mooie plek waar we vaak de training eventjes onderbraken voor een aantal oefeningen. Zaterdags trainden we meestal vroeg in de ochtend als we in dat weekend geen wedstrijd liepen, dan kwamen we weleens twee hardlopende broeders van Sion tegen. Dit waren jonge broeders van nog geen vijftig jaar die naast de dagelijkse getijdengebeden en hun werkzaamheden in de abdij toch ook hun conditie op peil hielden.

→ Eeuwfeest

Eén dag in deze periode zal ik niet snel vergeten: in 1983 organiseerde de gemeenschap van Abdij Sion een Open dag. Dat jaar was het precies een eeuw geleden dat de eerste monniken zich hier in het Sallandse vestigden.

Aanvankelijk woonden de monniken op het landgoed Frieswijk en op 29 april 1890 was de inbezitname van het nieuwgebouwde klooster, oostelijk van boerderij De Vulik in Tjoene waarnaar in latere jaren de Vulikerweg is vernoemd. Op die dag is ook de gemeenschap geïnstalleerd. In de beginjaren werd het klooster, zoals het toen nog heette vernoemd naar De Vulik. De toenmalige Prior, Dom Placidus Verheggen vond die naam niet mooi en gaf het klooster een paar jaar later de naam Sion. Dom Placidus was Prior van 1894 tot 1898. Op 17 september 1935 verhefde het Generaal Kapittel Klooster Sion tot Abdij Sion en op 21 november van datzelfde jaar vond de abtswijding van Dom Gabriël van de Moosdijk plaats en werd hij de eerste Abt van Abdij Sion, de eerste abdij boven de Moerdijk sinds de reformatie.

Duizenden belangstellenden maakten van de mogelijkheid gebruik om tijdens het eeuwfeest de abdij van binnen en buiten in oenschouw te nemen. Als de dag van gisteren kan ik het mij herinneren, druk,

Boerderij- en Abdijdag, 01 oktober 2006

druk, druk. Geparkeerde auto's stonden niet alleen aan de Vulikerweg maar ook langs de Raalterweg, vanaf de Soestwetering tot aan de Zwijnenbergerweg. Aangrenzende weilanden werden tijdelijke parkeerplaatsen, file op de Raalterweg en een flinke wandeling als je wat later kwam. Dit moet je beleven, zullen velen gedacht hebben. En dan was je eindelijk in het gebouw, voetje voor voetje meeschuifelend tussen de aanwezigen door de gangen en groepsgewijs bezocht je de verschillende ruimten. Ook achter de abdij, waar je normaal gesproken niet kwam, mocht je een kijkje nemen. Door de berceau heenlopen (dit is een soort tunnel van loofbomen) was bijzonder, zeker in de wetschap dat vele monniken je hierin zijn voorgegaan. Ook de begraafplaats maakte indruk op de aanwezigen, al die uniforme zwarte kruizen. Een bijzondere dag om meegemaakt te hebben.

→ Nieuwe periode

Mijn belangstelling voor kloosters en de geschiedenis daarvan kwam in de periode tussen 1990 en 2007 tot uiting tijdens mijn reizen in Oost-Europa. Vele kloosters heb ik bezocht, vooral in Roemeens-Moldavië. Mooie natuur, historie, religie en vooral de rust. Een combinatie waarin ik mij, ook als fotograaf helemaal kon vinden. Deze herinnering reflecteerde ik enigszins ook op Abdij Sion, waardoor ik vaker deze locatie bezocht.

Op 4 juli 1998 kwam Kardinaal Simonis naar de abdij, voor mij een goede reden om hierbij aanwezig te zijn. Op deze dag namelijk vierde pater Desiderius een dubbel jubileum: hij woonde hier al 70 jaar en vierde tevens zijn 60-jarig priesterjubileum. Ter gelegenheid hiervan werd in de buitenkapel een Eucharistieviering gehouden. Deze Viering, waarin uiteraard de Kardinaal voorging werd door vele belangstellenden bijgewoond. Na afloop werd pater Desiderius nog even in het zonnetje gezet door de Kardinaal, waarna een welgemeend applaus volgde.

In 1999, kort na de oprichting van de Historische Vereniging bezocht ik vaker de abdij om te informeren wat voor mij de mogelijkheden waren voor een foto- of videoreportage voor het archief van Diepenveen. Afhankelijk van het tijdstip en welke broeder op dat moment portier was, kon je binnenkomen om een paar foto's te nemen. Iedere keer weer als ik door de gangen heenliep en ruimten bezocht waar je bijna niet kwam of nog nooit was geweest proefde ik de historie, de monastieke, soms mysterieuze ambiance. Heel bijzonder. In deze periode heb ik ook nog de mogelijkheid gehad om foto's te nemen van boerderij 'De Vulik'. Het was gevaarlijk om naar binnen te gaan aangezien de boerderij op instorten stond. Deze boerderij die ten westen van de abdij stond is een paar jaar later afgebroken. Het duurde nog tot ongeveer 2005 voor ik wekelijks in Abdij Sion kwam. Vroeg in de ochtend op de fiets door het bos naar de abdij, wat een rust.

→ Augustinus

Door de regelmatige bezoeken leerde ik de broeders ook kennen, sommigen natuurlijk beter dan anderen. Met enkele broeders deelde ik dezelfde hobby, zoals met Augustinus. Hij was de laatste in abdij Sion woonachtige broeder die het orgel bespeelde en had een absoluut gehoor. Wanneer de broeders begonnen met zingen dan paste hij gewoon de toonsoort aan. Na de Eucharistievieringen of anders op een door-de-weekse-dag speelden we soms samen op het orgel. Zo goed als hij kon spelen, kon ik het niet, maar muziekstukken zoals 'Jesu, Joy of Mans Desiring' en 'Air' van Johann Sebastian Bach kon ik er nog net uithalen.

"Doe je best en God doet de rest", moedigde hij mij aan. Vanaf 1953, drie jaar na zijn intrede, heeft Augustinus het orgel mogen bespelen, maar om gezondheidsredenen werd hij in 2010 genoodzaakt hiermee te stoppen. Toen twee jaar eerder pater Willem overleed, besepte Augustinus, die zijn uitvaart begeleidde dat er wel een andere organist moest komen: "Ik hoop toch wel dat het orgel bespeeld wordt tijdens mijn uitvaart", zei hij met een veelzeggende glimlach.

Drie organisten 'van buiten' bespeelden vanaf die tijd om beurten het orgel tijdens de Eucharistieviering op de zondagochtenden.

Het orgel, een elektrisch pneumatisch orgel van Verschueren uit Heythuysen dat op donderdag 21 april 1938 in gebruik was genomen, moest na ruim 70 jaar nodig vervangen worden. Het klimaatgevoelige instrument bleek uiteindelijk niet bestand tegen de invloeden van de kerkverwarming en werd geleidelijk

onbespeelbaar. In 2011 werd een nieuw orgel geplaatst, een Lewis-orgel. Dit orgel is afkomstig uit Engeland en heeft gestaan in de Sint James Methodist Church in Rainhill, een dorp ten oosten van Liverpool. Een protestants orgel in een katholieke kerk met een romantische orgelklank, een klank die zich goed verenigt met de schitterende akoestiek van de abdijkerk. Muziek liep als een rode draad door het leven van Augustinus, toch duurde het nog tot 2004 toen hij voor de eerste maal de Mattheus Passion bijwoonde. Dat was in de Lebuïnuskerk in Deventer, waar vrienden van hem een plaatsje vooraan regelden zodat hij alles goed kon volgen.

Augustinus deelde graag zijn kennis van de muziek met anderen. Peter Dullaert, woonachtig op landgoed De Kranenkamp en voorzitter van de Stichting Nieuw Sion heeft als 17-jarige jongen nog zangles van hem gehad. Ook stond Augustinus bekend als iemand die geen hoogtevrees kende. Wanneer er lekkage ontstond door kapotte dakleien dan klom hij gewoon het dak op om deze te vervangen. Toen ik hem, ongeveer vijftien jaar geleden vroeg of het mogelijk was om een foto te nemen vanuit de klokkentoren werd hij gelijk enthousiast. Hij trok zijn habijt uit en alsof het zijn dagelijks werk was, leidde hij mij over de smalle loopplanken onder het dak naar de toren. Tijdens de grote renovatie van de abdij in 2008 stond ook de klokkentoren in de steigers en wie stond er bovenop te zwaaien: juist, broeder Augustinus.

Abdij Sion bezit van oudsher een druivengang en als de druiven geoogst moesten worden dan was dat meestal een taak voor Augustinus. Het is weleens gebeurd dat hij een trap bovenop een wankel tafeltje plaatste en er dan gewoon opklom.

Vier jaar geleden is hij verhuisd naar de 'Johannahoeve' in Oosterbeek, nabij abdij 'Koningsoord'. Dit is een verzorgingstehuis voor missionarissen en andere geestelijken. In dit tehuis wonen zowel broeders als zusters. De verzorging die hij daar ontvangt en ook nodig heeft, kon niet in abdij Sion geboden worden. De gezondheid van de inmiddels 88-jarige Augustinus laat de laatste tijd wat te wensen over. Als hij komt te overlijden, dan is het nog maar de vraag of de begrafenis zal plaatsvinden op de voormalige abdijkerkhof van Sion. "De begraafplaats is helemaal vol maar misschien dat we dan toch nog iets kunnen regelen met de familie", zegt Peter Dullaert. Broeder Augustinus heeft het in ieder geval naar zijn zin in het verzorgingstehuis, gezellig gezamenlijk koffiedrinken en altijd geïnteresseerd naar het verhaal van andere mensen. Toch blijven natuurlijk de herinneringen aan abdij Sion

waar hij ruim 60 jaar heeft gewoond een belangrijke rol spelen, met name de druivengang ging hem aan het hart. Wanneer hij weer vrienden op visite heeft, vraagt hij steevast: "Wie zorgt er voor mijn druivengang"?

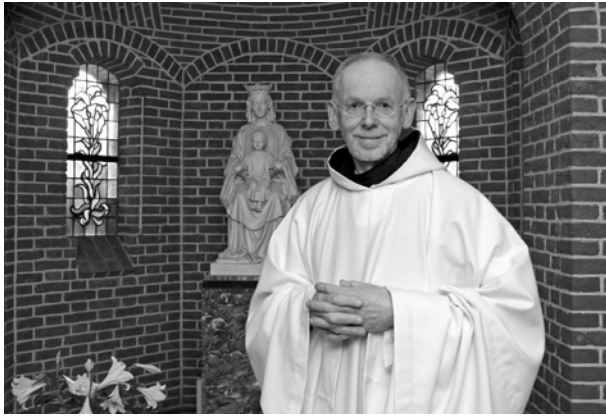
→ Andere broeders

In mijn herinnering blijft ook broeder Aloysius; een kleine, zachtmoedige man. Ook hij stond altijd open voor een praatje. Hij nam bijna iedere zaterdagochtend de bus naar Deventer, om vervolgens in het restaurant van de Hema zijn Hema-ontbijtje te nuttigen: een kaasbroodje met koffie. Personeelsleden kenden hem op een gegeven moment natuurlijk wel en waren nooit te beroerd om deze aardige man eens wat korting te geven.

Broeder Paulus heb ik leren kennen als een man die veel rust uitstraalt, ook iemand die altijd de tijd nam voor een gesprek. Hij is de cantor van de gemeente. Een paar jaar geleden mocht ik hem fotograferen tijdens zijn dagelijkse werkzaamheden, in de zomermaanden is dat vooral het grasmaaien. De patio, de door de kloostergangen ommuurde binnentuin had natuurlijk ook onderhoud nodig. Hiervoor moest broeder Paulus met de motormaaier door de gangen heen

Broeder Aloysius

Broeder Paulus

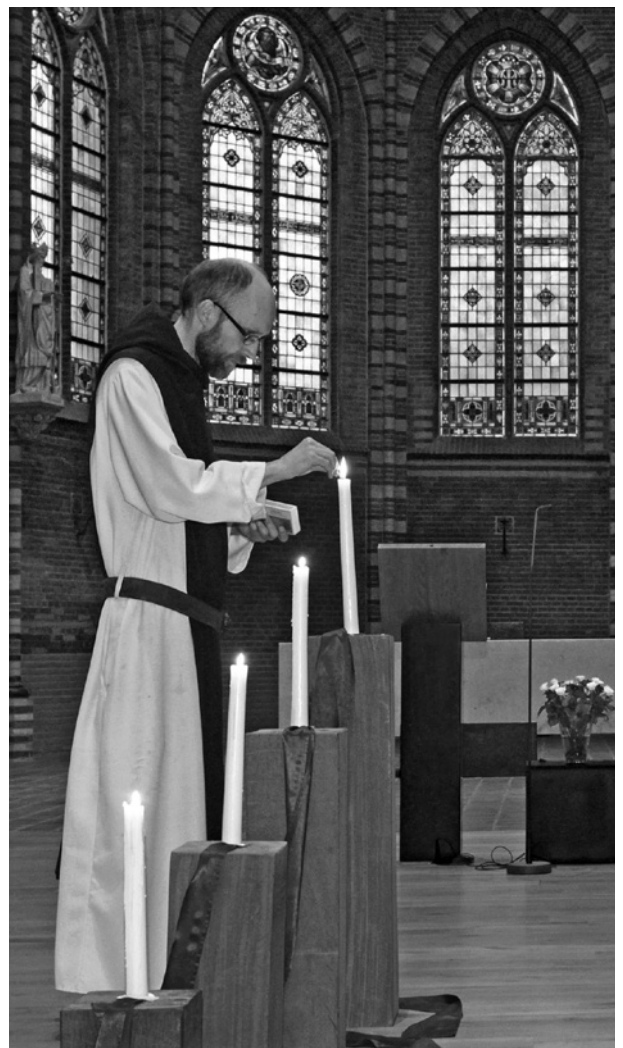
om er te kunnen komen. Hier en daar een beetje gras in de gangen was niet erg, dat hoorde er gewoon bij. Regelmatig werden de gangen geveegd en gedweild waardoor het altijd rein was.

Op zaterdag 2 februari 2013 onderging broeder Paulus de monastieke professie en monnikswijding. Drie jaar eerder deed hij de zogenaamde kleine professie (tijdelijke Gelofte) en nu was hij zover om de Grote of Plechtige Gelofte toe te doen. Veel belangstellenden waren deze dag getuige van dit plechtige moment, de abdijkerk zat helemaal vol. Na de ondervraging en bevestiging van de keuze tot professie, het ondertekenen van de oorkonde op het altaar en de monnikswijding werd broeder Paulus bekleed met de kovel. Tot het moment van plechtige professie draagt een monnik een mantel, dus met een split. De split symboliseert 'je kunt er nog uit'. De kovel omhult je helemaal, symbolisch voor 'je omkleedt je met Christus, toewijding aan God', aldus broeder Paulus. Ook de Oorkonde viel hem ten deel als bevestiging van zijn Plechtige Gelofte, hierin staat: *"Ik, broeder Paulus, beloof stabiliteit, monastieke levensgedrag en gehoorzaamheid tot de dood volgens de Regel van Sint Benedictus, abt, voor God en al zijn heiligen, in Abdij Sion te Diepenveen, van de Orde van de Cisterciënzers van de Stricte Observantie, opgericht ter ere van de heilige Moeder van God, Maria, altijd Maagd, in aanwezigheid van Dom Alberic Brusckke, abt van deze abdij"*. Na afloop van deze bijzondere Viering werden alle aanwezigen in de gelegenheid gesteld om broeder Paulus te feliciteren met zijn plechtige professie.

→ Vincentius

De broeder die ik het best heb leren kennen was Vincentius. Ook met hem deelde ik dezelfde hobby's: fotografie en orgelspelen. Zijn grootste passie is het maken van religieuze schilderijen. Dat hij dat niet onverdienstelijk doet, bleek wel uit de reacties die hij

in ontvangst mocht nemen tijdens zijn expositie in de buitenkapel van de abdij, december 2014 en januari 2015. Broeder Vincentius, inmiddels 51 jaar en daarmee de jongste van de gemeenschap vertelde hoe hij destijds zijn weg naar Abdij Sion heeft gevonden. Broeder Vincentius, geboren op 17 januari 1965 in Marknesse als Vincent Huizinga, kwam 15 jaar geleden naar Abdij Sion in Diepenveen om hier in de Orde der Cisterciënzers van Stricte Observantie als monnik te leven. Hij groeide op in de Noordoostpolder waar zijn ouders een gemengd bedrijf in de veeteelt en akkerbouw hadden. Vincent vroeg zich toen al af wie hij was, wat zijn roeping was, wat nou werkelijk zijn bestemming was in dit leven. Zijn moeder zei ooit eens dat hij moest gaan tekenen en schilderen, als kind kon hij dat al goed. Dit gaf hem dan ook een goed gevoel: "Ik hield van de eenzaamheid tijdens het tekenen en schilderen, in afzondering leerde ik mijzelf kennen in het bewustzijn van de aanwezigheid van God". Deze bewustwording werd steeds sterker, ook tijdens de werkzaamheden op het land: "Dat gaf een

Broeder Vincentius

enorme rust en stilte in mijn hart en was een stimulans om die weg te vervolgen die ik in mijn hart besloten had om kunstenaar te worden in het vertrouwen dat ik het werk op de boerderij kon loslaten".

Het besef om te willen leven in een monnikengemeenschap begon steeds meer te groeien. Een buurvrouw van Vincent die religieus betrokken was bij het kloosterleven en weleens naar Abdij Sion in Diepenveen reisde, om daar voor een periode als gast te verblijven nam op een dag Vincent mee naar Salland om hem met deze abdij kennis te laten maken. Zij zag mede aan de schilderijen die hij maakte dat Vincent religieus geïnspireerd was en belangstelling had voor het monastieke leven. Deze dag in Sion had al een bijzondere indruk achtergelaten.

"Het verblijf in abdij Sion gaf nogmaals de bevestiging dat het monastieke leven mijn roeping is en dat ik hier goed zou kunnen aarden". In een gesprek met de gastbroeder werd besloten om voor een aantal perioden terug te komen, perioden die steeds langer werden. In maart 2001 trad op 36-jarige leeftijd Vincent Huizinga in en kreeg hij de kloosternaam broeder Vincentius.

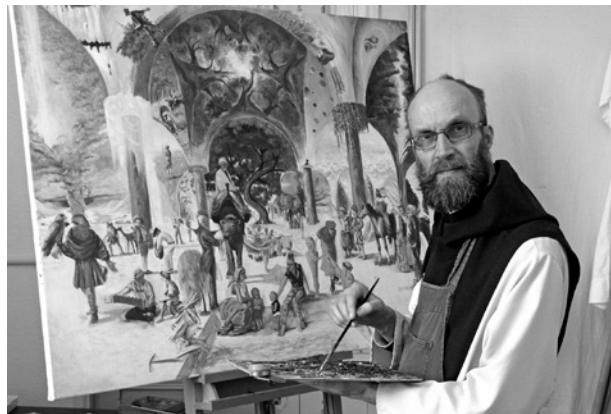
In een broedergemeenschap heeft iedereen een eigen taak en broeder Vincentius werd boekbinder. In de boekbinderij, waar tot medio 2015 nog af en toe een boek werd gerestaureerd voor intern gebruik, werkte hij samen met een andere broeder.

Later werd Vincentius ziekenbroeder, een taak die hij nu ook op Schiermonnikoog vervult en hij is daardoor eerste contactpersoon wanneer een medebroeder ziek wordt. Indien nodig neemt hij contact op met een arts en zorgt ervoor dat op tijd medicijnen worden besteld. Aanvankelijk was het ook de bedoeling dat Vincentius het orgel zou bespelen tijdens de dagelijkse getijdengebeden, maar aangezien de omvang van de gemeenschap steeds kleiner werd en het verwarmen van de kerk een grote kostenpost met zich meebracht, besloot men om de voormalige kapittelzaal in te richten als bidkapel. In deze kleinere ruimte werd geen gebruik gemaakt van een orgel. Vincentius speelt ook gitaar: in december 2014, tijdens één van mijn ontmoetingen met hem speelde hij in de abdijkerk het Ave Maria van Bach.

→ Tempelplein

Een groot deel van de dag was Vincentius te vinden in zijn atelier waar hij zijn religieuze creaties toevertrouwde aan het linnen. Op de eerste etage in de oostvleugel van de abdij die voorheen fungeerde als ziekenzaal stonden verschillende schilderijen waaraan de

kunstenaar nog werkte. Een schilderij dat direct opviel door de grootte en de verscheidenheid aan kleuren is 'Tempelplein'. Dit schilderij symboliseert de ruimte voor heil en genezing, figuren van allerlei pluimage die genezing van hun zonden willen ondergaan of hebben ondergaan zijn afgebeeld. "Er heerst blijdschap, geestelijk opgaan met een ander, leren liefhebben. Het dansende verlangen", vertaalt de kunstenaar zijn creaties. Vincentius heeft zichzelf afgebeeld als een wezen van ijsschotsen waarmee hij een beeld wil vormen van zondigheid. Met bezieling vertelt hij het verhaal bij dit schilderij: "Met mijn zondigheid kom ik bij God, ik erken mijn zonden en krijg berouw. Ik geef mij over aan God mijn redder, Hij die mijn zonden vergeeft en mij reinigt. Het ijs wordt ontdooit". Broeder Vincentius zal altijd blijven schilderen ook nu op Schiermonnikoog: "Mijn hart is altijd in beweging, het dansende verlangen".

Broeder Vincentius

→ Laatste begrafenis

Een bijzondere gebeurtenis in mijn herinnering aan Sion was de laatste begrafenis op het kerkhof aldaar. In juni 2014 overleed op 94-jarige leeftijd Dom Adolphus, een voormalige abt van deze abdij. Veel belangstellenden kwamen naar de abdijkerk om tijdens de uitvaartdienst de laatste eer te bewijzen aan Jan van der Zeijden, zijn geboortenaam. De laatste maanden verbleef Adolphus op de verpleegafdeling van de Hartkamp in Raalte, behalve op de zondagochtenden, dan was hij in de abdij om tussen zijn broeders de heilige Eucharistie te vieren. Tijdens de dienst refereerde Abt Alberic aan het feit dat het wel heel bijzonder is dat Adolphus dat jaar maar liefst 77 jaar in het klooster gezeten zou hebben, waarvan 67 jaar als priester. Ook werd verteld dat hij al jarenlang geconfronteerd werd met doofheid, waardoor het communiceren steeds moeilijker werd en dat hij dat op zijn manier accepteerde. Na de dienst ging het in lange stoet naar

de begraafplaats waar met wijwater en kruis het graf gezegend werd en tot slot het Onze Vader gebeden werd. Abt Alberic nodigde alle aanwezigen uit om naar de refter (eetzaal) te gaan alwaar men de gelegenheid kreeg om de familie te condoleren en een kopje koffie te drinken.

→ **Laatste Eucharistieviering**

Nog nooit was het zo druk in Abdij Sion als op Eerste Pinksterdag 2015 tijdens de laatste openbare Eucharistieviering. Zelfs tijdens de Kerstnachtsmissen die altijd goed werden bezocht was het minder druk dan toen, het deed weer denken aan de open dag in 1983. Honderden mensen waren aanwezig om nog eenmaal in de abdijkerk aanwezig te zijn, om de Eucharistie te beleven, om misschien nog een beetje de sfeer van het monastieke te proeven. In ieder geval om de nog aanwezige monniken, met wie een aantal vaste bezoekers al jarenlang een band heeft de hand te schudden. Om hen te bedanken voor de mogelijkheid in al die jaren samen de Vieringen te beleven, samen te mediteren en te bidden in de ambiance van deze abdij.

→ **Toekomst**

Zoals inmiddels bekend is zijn de laatste acht monniken die in abdij Sion hebben gewoond verhuisd. Drie oudere broeders, oud-abt Romero, Columba en Aloysius voor wie een verhuizing naar Schiermonnikoog een te grote belasting was, zijn al eerder vertrokken. In de abdij van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart (1794) in Westmalle hebben ze voorlopig hun onder-

komen. Ook broeder David die als kluizenaar leeft, is verhuisd naar Westmalle.

Woensdagavond 23 december 2015 was ik aanwezig tijdens de laatste openbare Vesper. Samen met de laatste vier broeders en vier andere gasten beleefden we dit bijzondere moment. Na afloop nog tien minuten mediteren, een blijvende herinnering.

Maandagavond 28 december 2015 was de laatste (besloten) Vesper in Sion waarna de sleuteloverdracht plaatsvond. Op dinsdagmorgen 29 december 2015 vertrokken de broeders Jelke, Paulus en Vincentius in alle vroegte naar Schiermonnikoog, een paar uur later verliet abt Alberic als laatste monnik de abdij. Tegelijkertijd stonden de eerste mensen die hier een tijdelijk onderkomen was aangeboden al voor de poort te wachten om naar binnen te kunnen. Afsproken was om al op dezelfde dag een aantal mensen hier te huisvesten zodat de gebouwen er niet onverlaten bij zouden staan. De Stichting Nieuw Sion wil deze locatie behouden voor gebed en bezinning. Voorzitter Peter Dullaert vertelt: "De bedoeling is dat we in de toekomst zowel met katholieken, PKN en met mensen die zich verbonden voelen met de gereformeerde kerk een oecumenisch draagvlak vormen. Vanaf 1 april 2016 komt de eerste groep hier zijn intrede doen. Het aantal getijdengebeden zoals het was zullen we misschien niet halen, maar het streven is om in ieder geval drie keer per dag in gebed te gaan". Dan kunnen we de kerkklok van Sion weer een aantal keren per dag horen luiden.

Vlnr: Vincentius, Paulus, Jelke, abt Alberic, oud-abt Romero, Columba en Aloysius (foto: Rob Oostenrijk)

Straatnamen: Burgemeester Van Suchtelensingel

Herman Denekamp

“Ik zweer gehoorzaamheid aan de grondwet van het keizerrijk en trouw aan de keizer”(1)

In april 1811 legden de maire en de raden van de kersverse commune Diepenveen deze eed van trouw aan de grondwet van het Franse keizerrijk en aan keizer Napoleon Bonaparte af. In het Frans. Die grondwet of constitutie veranderde het feodale systeem zoals Nederland dat kende sinds koning Philips II van Spanje (1527 – 1598) en dat rustte op twee peilers: ‘gezag en toezicht van patriciërsfamilies’ en ‘hulp en zorg door naoberschap’.

→ Patriciërs

In Diepenveen betrof het de patriciërsfamilies Jordens, Schimmelpenninck, Dumbar, Van Doorninck en van Suchtelen. Deze families bezaten veel landerijen rondom de stad, waar ze tijdens de 17e en 18e eeuw zomerverblijven hadden. Zo'n woning, die meestal dezelfde naam kreeg als het nabijgelegen boerenbedrijf, gaf de eigenaar de mogelijkheid toezicht te houden op de boerenbedrijven die op zijn landgoed lagen. Naast deze buitenplaatsen van burgers, waren er de havezaten, de adellijke huizen op het platteland. Als de eigenaren langdurig afwezig waren, vertrouwden ze hun buiten toe aan in de buurt wonende pachters of aan een achterblijvende bediende. De meeste landgoederen lagen in een straal van enkele kilometers rondom

Deventer en voornamelijk langs de doorgaande wegen naar Zwolle, Olst en Raalte. Ze waren dus goed bereikbaar vanuit de stad met de koets. De handhaving van de wet werd toevertrouwd aan de schout en een veldwachter. De schout was meestal een lid van een van die patriciërsfamilies. Met de schepenen, invloedrijke burgers van de stad, vormde hij het stadsbestuur.

→ Noabers

Voor zorg en hulp was de buurschap(2), de naobers dus, die elkaar bijstonden met raad en daad. Diepenveen bestond aan het begin van de 19e eeuw uit heidevelden en zandvlaktes waar hier en daar een boerderij stond. De eigenaren ervan probeerden zandverstuivingen tegen te gaan door de grond te bezaaien en te bepoten met houtaanplant. De leegte van het platteland maakte het mogelijk elkaar in de gaten te houden en een naober was op kilometers afstand te zien. Als 's avonds het licht uitging in de verte, wist men hoe laat daar de mensen te bedde gegaan waren. Zo'n buurschap was de kleinste organisch functionerende eenheid. De rechten en plichten kwamen voort uit traditionele afspraken en zelfopgelegde regels, die wederzijds en dwingend waren. De kerk had eveneens veel invloed op de dagelijkse gang van het leven en de zondagse kerkgang gaf mede het gevoel een gemeenschap te vormen.

→ Franse tijd

De Franse bezetting veranderde dit feodale systeem. Kerk en staat werden gescheiden, waardoor registratie van huwelijk, geboorte en dood niet langer het monopolie van de kerk was, maar van de mairie, het gemeentehuis, de plek werd waar al deze gebeurtenissen wettig geadmistriseerd werden. De heersende macht en invloed van de patriciërs werd vervangen door de invoering van communes, gemeentes, waar de gemeenteraad de wetten maakte die nodig waren om het openbare leven te laten functioneren. De maire en zijn wethouders zorgden dat de wetten gevolgd werden bij alles wat in de openbare ruimte speelde. De onafhankelijke rechters velden een oordeel bij onenigheid en gaven daarbij de opdracht hoe dat oordeel uitgevoerd moest worden. In die roerige overgangstijd werd de man met bestuurservaring, de schout dus, vaak automatisch tot maire benoemd. In Deventer was dit schout Johan Jacob Schmauss. Deze zag echter waarschijnlijk aankomen, welk een hoeveelheid administratieve werkzaamheden al deze veranderingen met zich brachten en hij gaf er de voorkeur aan het justitiële deel op zich te nemen. Hij werd vredesrechter in het kanton Deventer.

→ Burgemeester Hendrik van Suchtelen

In zijn plaats werd Hendrik van Suchtelen, geboren in 1768 op de havezate Overvelde, een telg uit een vooraanstaand patriciërsgezicht, als burgemeester aangesteld. De ouders van Hendrik waren Abraham Hendrik van Suchtelen en Pieternel Henriette Hagedoorn. Leden van het geslacht Van Suchtelen bezaten verscheidene buitenplaatsen in de omgeving van de stad, zoals de havezate de Haere in Olst en Overvelde in Rande. Hendrik had ervaring in het besturen, want hij maakte deel uit van de stedelijke regering en van 1790 tot 1794 zelfs als stadssecretaris. De benoeming tot maire, burgemeester dus, overviel Hendrik blijkbaar, want al na enkele weken bedankte Hendrik verder voor de eer. Uit zijn ontslagbrief blijkt dat de werkzaamheden die hij moest verrichten niet veel meer waren dan dat van een klerk, die gegevens moest verzamelen over de inwoners van het scoutambt Colmschate om die dan door te geven aan het centrale gezag. Dat centrale gezag eiste ook nieuwe maatregelen, die veel rompslomp betekenden, zoals het opzetten en administreren van de burgerlijke stand en de militaire dienstplicht. Enige financiële verzuiming daarvoor was er nauwelijks. De markegenootschappen beheerden de fondsen die in de nieuwe bestuursvorm eigenlijk overgedragen hadden moeten

worden, omdat de gemeente hun taak als overkoepelende bestuursorganisatie had overgenomen. Maar in Diepenveen waren die markegenootschappen machtig genoeg om de wet daarover aan hun laars te lappen, met als gevolg dat Hendrik van Suchtelen als burgemeester van het scoutambt Colmschate minder verdiende dan zijn veldwachter. Zijn assistent, adjunct-maire D.J.R. Jordens bedankte voor de eer hem op te volgen en nam ook ontslag. Hendrik van Suchtelen was burgemeester van het scoutambt Colmschate van april 1811 tot en met 16 mei 1811, zes weken dus. Van Suchtelen schreef in zijn ontslag brief dat enkele jaren daarvoor door een val van zijn paard de elleboog van zijn rechterarm verbrijzeld was en dat hij daardoor niet in staat was het vele schrijfwerk dat van hem verwacht werd te verrichten. "In de afgelopen tijd heb ik tot mijn leedwezen gemerkt, dat het ambt van maire een grote hoeveelheid schrijfwerk met zich meebrengt. Zodanig, dat ik dikwerf geheele dagen buiten staat ben een letter op papier te kunnen brengen, en niet dan door sterke wrijvingen wederom de doorstraling eenigszins bevorderd zijnde, de werkzaamheden van mijn post met veel moeite in staat ben te kunnen voortzetten".

→ Na het ontslag

Hendrik van Suchtelen werd op zijn verzoek dus eervol ontslagen op 16 mei 1811 als maire van het scoutambt Colmschate, dat onder burgemeester Smijter op 2 december van dat jaar tot mairie Diepenveen werd omgedoopt. Hendrik wordt rentenier. Kort na dat ontslag op 25 juli 1811 trouwt de tot dan toe vrijgezelle 43 jarige Hendrik met Gerhardina Catharina Slichtenbree (1760-1831). Graag had ik dit verhaal afgesloten met 'en ze leefden nog lang en gelukkig', maar de ironie van dit verhaal is, dat het sterfjaar van Hendrik van Suchtelen niet in de administratie van de burgerlijke stand van de gemeente Diepenveen voorkomt.

- (1) De gegevens voor dit verhaal zijn voor een belangrijk gedeelte gevonden in de uitgave "In de schaduw van de stad" door Jan ten Hove Uitgave IJsselacademie 1998. Voor de stamboom van Van Suchtelen googlede ik "Books"
- (2) Buurschappen en niet buurtschappen, want er waren in dit gebied ver van elkaar gelegen naburige hoeves, waarvan de bewoners weinig contact hadden, afgezien van hoogtijdagen en begrafenissen. Er was geen sprake van een buurt.

Veertig jaar vrijwillige hulpdienst Diepenveen

Inke Mensink

Heeft u wat hulp nodig en kan die eerste handreiking (nog) niet door familie of door mensen uit uw directe sociale omgeving worden verleend en staat er ook nog geen professionele hulpverlener voor u klaar?

Dan is er in Diepenveen gelukkig al ruim 40 jaar de Vrijwillige Hulpdienst Diepenveen (VHD) die “hand- en spandiensten” kan verlenen. Ook voor vriendschappelijk huisbezoek, een wandeling maken, hulp bij administratie en meer van dat soort zaken, kan een beroep gedaan worden op de Vrijwillige Hulpdienst. Op 5 april 1976 is die van start gegaan. Zowel de bewoners van het dorp Diepenveen als het gemeentebestuur waren blij met dit initiatief.

Een hulpdienst was in de regio geen onbekende voorziening. In Deventer werd in 1971 de Algemene Hulpdienst Deventer opgericht. Die had als werkgebied niet alleen de gemeente Deventer, maar ook de gemeenten Diepenveen, Bathmen, Raalte, Holten, Lochem en Voorst. Deze hulpdienst had twee ‘poten’, namelijk de bijzondere hulpverlening, zoals de telefonische hulpdienst, de rechtswinkel en daarnaast de algemene hulpverlening. Die richtte zich bijvoorbeeld op boodschappen doen, recepten wegbrengen, eenvoudig huishoudelijk werk, bezoeken van zieken, eenza-

Op deze foto van oktober 2012 geeft Toos Hoetink aan buurman Gerrit Schuck zijn koffertje met een warme maaltijd. Gerrit heeft van 1989 tot 2013 gebruik gemaakt van deze maaltijden hij was altijd tevreden en is er 91 jaar oud mee geworden. (foto Theo Hoetink)

men en bejaarden, voorlezen, kleine klusjes in huis en tuin, vervoer van bejaarden per auto en verwijzen naar andere hulpverleners, instanties en personen.

In 1976 werd door de Algemene Hulpdienst Deventer een bescheiden waarderingssubsidie gevraagd aan de gemeente Diepenveen, naar rato van het aantal inwoners. Het College van B en W vond een bijdrage van f 200,- per jaar over de jaren 1975 en 1976 voor de dorpen Diepenveen en Schalkhaar afzonderlijk redelijk. Deze bijdrage werd verdeeld tussen de rechtswinkel en de telefonische hulpdienst. “Het terrein van de ‘hand-en-spandiensten’ kan ons inziens beter door plaatselijke organisaties worden behartigd”, aldus B en W. De Gemeenteraad ging akkoord met dit voorstel. Ook in 1977 werd door B en W van Diepenveen f 200 ter beschikking gesteld “hoewel de mate van profijt van de ‘THD’ voor deze gemeente moeilijk meetbaar is en het gebruik van de diensten van de ‘Rechtswinkel’ verhoudingsgewijs bescheiden is”.

→ De start van de Vrijwillige Hulpdienst Diepenveen

Dat de hand- en spandiensten beter door plaatselijke organisaties verricht konden worden, vonden ook de bewoners van de dorpen Diepenveen en Schalkhaar. In de loop van 1976 werd in beide dorpen de hulpverlening door vrijwilligers op verschillende terreinen gecoördineerd en daarmee was de geboorte van de Algemene Hulpdiensten in beide dorpen een feit. ‘Er is vanuit de vrijwillige medewerkers geen behoefte aan een organisatorische structuur. Aan spontane samenwerking en goede coördinatie van activiteiten meent men voorlopig voldoende te hebben, temeer daar het arbeidsterrein overzichtelijk is’. Enkele leden van de Plaatselijke Commissie voor Maatschappelijke Dienstverlening Zuid-West Overijssel zijn als vrijwillige medewerkers bij de hulpdiensten betrokken. Contacten met de gezins- en bejaardenverzorging alsmede met het maatschappelijk werk kunnen hierdoor op een makkelijke wijze tot stand worden gebracht. De vrijwillige hulpdiensten huldigen het standpunt dat niet gestreefd moet worden naar het tot zich trekken van zoveel mogelijk werk. “Aan de hulpverlening door familieleden, kennissen en buurtbewoners moet geen afbreuk worden gedaan”, aldus een gemeentelijke nota uit die tijd. Dit uitgangspunt van de hulpdienst staat ook in 2016 nog steeds hoog in het vaandel van de hulpdienst.

De Vrijwillige Hulpdienst Diepenveen richt zich op dezelfde activiteiten als die in Deventer, maar daar komen een wandeldienst (hiervan maken vooral bewoners van Sparrenheuvel gebruik) en warme maaltijdvoorziening bij. De maaltijden werden verzorgd door Bejaardentehuis Sparrenheuvel, dat in 1975 opging. Mevrouw Crommelin stond aan de bakermat van de maaltijdvoorziening 'tafeltje dekje', "maar als betrokken dorpsgenote, niet als burgemeesters vrouw. Ik bracht op zaterdag maaltijden rond en inde dan ook het geld. De gesprekken met de ouderen die een maaltijd kregen waren heel waardevol", aldus mevrouw Crommelin. Voor de maaltijdvoorziening worden à raison van f 25,- pannensets van de U.V.V. (Unie van Vrouwelijke Vrijwilligers) overgenomen.

Voor 1977 vraagt de VHD f 600,- subsidie aan de gemeente voor de aanschaf van pannen voor de maaltijdbezorging en f 150,- voor administratiekosten e.d. Er is geld nodig en de hulpdienst komt niet in aanmerking voor subsidiëring door het Ministerie van CRM. (Cultuur Recreatie en Maatschappelijk Werk). B. en W. schrijven aan de Raad van Diepenveen: "Tenslotte menen wij te mogen stellen dat de tot standkoming van een Vrijwillige Hulpdienst te Diepenveen dorp en Schalkhaar, beiden voortkomend uit particulier initiatief en volkomen belangeloos werkend, uit overwegingen van algemeen belang ten zeerste gewaardeerd dient te worden en dat om die reden het toekennen van een financiële bijdrage gerechtvaardigd moet worden geacht". Dat vond de Raad ook.

→ Organisatie van de hulpdienst

Hoewel er bij de start van de hulpdienst door de betrokkenen gezegd werd dat er geen behoefte was aan een organisatorische structuur, werden de activiteiten van af het begin gedegen voorbereid en gestructureerd. Voor elke activiteit was er een vrijwilliger die fungeerde als vast aanspreekpunt en organisator, het

Groene Kruis gebouw

diensthof. Zij overlegden maandelijks met elkaar en met het bestuur en onderhielden de contacten met de vrijwilligers. Deze structuur bestaat nog steeds.

De diensthofden worden nu coördinatoren genoemd. Het Groene Kruis stelde ruimte ter beschikking voor overleg en vergaderingen van de hulpdienst en voor een dagelijks spreekuur dat het eerste jaar gehouden werd.

Op 27 januari 1978 krijgt de hulpdienst Diepenveen de officiële rechtsvorm van een vereniging "omdat daardoor de financiële en bestuurlijke aangelegenheden beter geregeld kunnen worden. Er kan daardoor ook een aanvullende verzekering voor de medewerkers afgesloten worden. In eerste instantie zijn de organisatoren van de verschillende werkgroepen van de Vrijwillige Hulpdienst lid, maar alle vrijwilligers kunnen lid worden à raison van f 5,- per jaar". In mei 1979 wordt de eerste ledenvergadering gehouden. Eén van de problemen die nu ook nog spelen, wordt daar voor het eerst verwoord. "Toch blijft bij ons de indruk bestaan dat er nog velen zijn in het dorp Diepenveen die óf niet van ons bestaan afweten óf de drempelvrees niet kunnen overwinnen". En dat ondanks het feit dat vanaf het begin af aan op verschillende plekken in het dorp folders liggen van de hulpdienst. Periodiek worden deze aangepast en vernieuwd. De onbekendheid en onzichtbaarheid van de hulpdienst is in de 40 jaar van haar bestaan een terugkerend thema in de bestuursvergaderingen. Het is ook eigenlijk inherent aan de aard van het werk van de hulpdienst, op onopvallende wijze daar inspringen waar hulp vanuit familie en door bekenden en buurtgenoten niet mogelijk is.

Bestuursleden en diensthofden benaderen zelf dorpsbewoners om te werken voor de hulpdienst en ze zorgen ook voor vervanging als ze stoppen met het werk. De coördinatoren organiseren de gevraagde hulp en onderhouden het contact met de vrijwilligers. Elke vrijwilliger krijgt een kerst- en nieuwjaarswens van het bestuur. De Diepenveense amateurkunstenaar J. Spiering biedt in 1983 aan een ontwerp voor die kaart te maken. Tot 1992 maakt hij etsen en drukt die af als nieuwjaarsgroet voor de vrijwilligers van de hulpdienst.

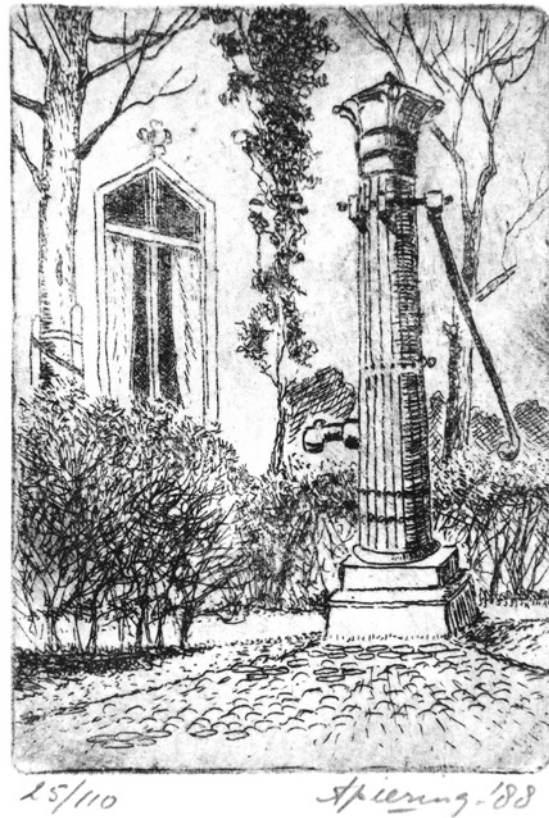
Jaarlijks doen de coördinatoren verslag over de werkzaamheden van hun werkgroep. Deze stukken worden opgenomen in het jaarverslag. Dit gaat naar de vrijwilligers, de organisaties waarmee samengewerkt wordt en naar de gemeente (subsidiegever) die dit zeer op prijs stelt. Zo dankt het College in 1981 de hulpdienst voor het "bijzonder leuk verzorgde en tevens goed opgezette jaarverslag, dat melding maakt van een groot

aantal uitermate nuttige en noodzakelijke dienstverleningen aan de inwoners van Diepenveen dorp. Wij prijzen ons gelukkig met een dienst als de uwe”.

→ Activiteiten

De maaltijdvoorziening voor 65+-ers is vanaf het begin af aan een groot en belangrijk onderdeel van de hulpdienst geweest. De maaltijden zijn van 1976 tot 1997 verzorgd door koks van de keuken in Sparrenheuvel. In dat jaar wordt de keuken van Sparrenheuvel plotseling gesloten. Gelukkig kunnen er dan voor de Diepenveense ouderen maaltijden bereid worden door verpleeghuis St. Joseph. Aan de 65+ grens werd vanuit Sparrenheuvel strikt de hand gehouden, ook als dit tot schrijnende situaties leidde. Zo kon een ernstig zieke wijkverpleegster die altijd klaar had gestaan voor zieke Diepenveners geen gebruik maken van Tafeltje Dekje. In 1995 liet men vanuit Sparrenheuvel de 65+ grens vervallen.

Ook de gevolgen van de overheidsbezuinigingen op het terrein van het ouderenwerk zijn een terugkerend thema in de bestuursvergaderingen. Al in 1977 werden problemen voorzien m.b.t. de warme maaltijdvoorziening aan thuiswonende ouderen. Ook de gemeente Diepenveen maakt zich zorgen. Zo stelt het College van B en W in 1977 aan de Raad voor om f1.000,- ter beschikking te stellen aan de Hulpdienst voor de aanschaf van pannensets met de volgende toelichting: “De vraag naar maaltijden zal in de toekomst waarschijnlijk toenemen. De op komst zijnde instelling van de indicatiecommissies m.b.t. de toelating van bejaarden in verzorgingshuizen zal ongetwijfeld leiden tot vermindering van het aantal opnamen met als gevolg een toename van de vraag naar voorzieningen in het kader van het open bejaardenwerk”. In 1981 komen

Kerkplein, Ets Spiering 1988

deze zorgen ook aan de orde in een overleg tussen het bestuur van de hulpdienst en burgemeester Oudenhoven. In het verslag hierover staat het volgende: “T.g.v. bezuinigingen van de overheid moeten oudere burgers langer zelfstandig blijven wonen, omdat toelating tot het verzorgingshuis bemoeilijkt wordt. Als gevolg daarvan is een groter beroep op de warme maaltijdvoorziening te verwachten”. Tijdens het gesprek wordt besloten “te onderzoeken wat de kenmerken zijn van de duurzame maaltijdontvangers, na te gaan welke alternatieven er zijn voor de maaltijdvoorziening vanuit Sparrenheuvel, een cursus voor vrijwilligers te ontwikkelen ‘de helper geholpen’ o.i.d. en een beleidsplan te maken voor de hulpdienst. Gesproken is ook nog over de nadelen van professionalisering en anderzijds toch de noodzaak dat vrijwilligers een zekere deskundigheid in het helpen bezitten of deze eventueel verwerven. De burgemeester ziet het gevaar dat goede dingen wegvallen zodra deze geformaliseerd en geprofessionaliseerd worden”. Tijdens het overleg meldt de burgemeester zich spontaan aan als lid van de Vrijwillige Hulpdienst. De maaltijdverstrekkingen gaan door. Gelukkig zijn er altijd voldoende vrijwilligers om de maaltijden rond te brengen. Zij krijgen hiervoor een onkostenvergoeding. Door weer en wind gaat men op pad. Zes dagen in de week en als tweede kerst- en paasdag niet in het

Dorpskerk, Ets Spiering 1987

weekend vallen, worden ook dan maaltijden bezorgd. Jaarlijks komen de maaltijdbezorgers bij elkaar en twee keer per jaar ontvangen zij een nieuwsbrief. In mei 1984 wordt de 25.000e maaltijd feestelijk uitgereikt in aanwezigheid van de burgemeester en een wethouder. De pannensets zijn die dag met bloemen versierd. Aanschaf, schoonhouden en zorgvuldig omgaan met de pannensets, de 'adresplaatjes' en het warm houden van de maaltijden zijn zaken die in de loop van de jaren een aandachtspunt blijven. In 1989 wordt een informatiekaart gemaakt voor de maaltijdafnemers over wat wel en niet te doen met de pannensets. Dit wordt periodiek bijgesteld en in 1993 wordt aan hen een brief overhandigd waarin staat wat de kosten van de sets zijn (bijna f 400,-!) en het verzoek voorzichtig met het materiaal om te gaan. Begin juni 2015 sluit de keuken van St. Joseph. In Sparrenheuvel worden vanaf dat moment koelvers maaltijden uitgedeeld. Vanuit de hulpdienst is door de bezorgers van de maaltijden voor Tafeltje Dekje met alle afnemers overlegd over hun wensen t.a.v. de maaltijdverstrekking. Drie keer in de week koelverse maaltijden bezorgd krijgen, maaltijden betrekken bij slagerij Harmsen in het dorp of gebruik maken van de maaltijdbezorging van het al jaren in Deventer e.o. functionerende cateringbedrijf Gotink. De meeste afnemers kozen voor dit laatste. Maaltijdbezorgers en bestuursleden van de hulpdienst hebben met een gezamenlijke warme maaltijd in het dorps huis op 4 juni 2015 het tijdperk van ruim 39 jaar goed functionerende en noodzakelijke voorziening Tafeltje Dekje afgesloten. Nu de maaltijdvoorziening in commerciële handen is, ontbreekt helaas het terloopse in de gaten houden en het sociale contact tussen maaltijdafnemers en dorpsgenoten/maaltijdbezorgers.

– Vervoersdienst

Ouderen en gehandicapten helpen met vervoer naar het ziekenhuis en incidenteel naar familie en vrienden, behoorde vanaf het begin ook bij de activiteiten van de hulpdienst. Vooral bij ziekenhuis- en artsenbezoek is het begeleidingsaspect tot op heden een belangrijk onderdeel daarvan. Ook bewoners van Sparrenheuvel maken gebruik van de vervoersdienst. Sommigen hebben hulp nodig bij aan- en uitkleden. Ondersteuning hierbij door personeel van Sparrenheuvel is een terugkerend aandachtspunt. Aan de gebruikers wordt een bescheiden kilometervergoeding gevraagd.

– Bezoekdienst

Dorpsgenoten die behoefte hebben aan contact,

even een praatje, kunnen een beroep doen op de bezoekdienst. Hiervan wordt niet veel gebruik gemaakt. Bewoners van Sparrenheuvel doen vanaf de start van de Hulpdienst wel regelmatig een beroep op de bezoekdienst en niet alleen voor een praatje, maar ook om met hulp en begeleiding buiten te kunnen wandelen. In 1983 wordt melding gemaakt van het feit dat de Hulpdienst een aantal rolstoelen ten algemene nutte in Sparrenheuvel heeft staan. Ook voor wandelingen worden dezen gebruikt. Helaas worden ze niet goed onderhouden door de technische dienst en zijn de banden regelmatig half leeg. "Zijn er ook cursussen m.b.t. wandelen met rolstoelen en verkeersregels die daarvoor gelden", wordt tijdens de jaarvergadering van 1991 gevraagd door een vrijwilligster". Jaarlijks maken vrijwilligers met bewoners van Sparrenheuvel in rolstoel een wandeling door het dorp.

– Klusjesdienst

De klusjesdienst verricht kleine hand- en spandiensten in huis en tuin. Hier wordt een wisselend beroep op gedaan. In 1978 kwam de klusjesdienst 14 keer in actie, maar al snel zijn er meer vrijwilligers voor de klusjesdienst dan er verzoeken zijn om hulp. Wel is er veel behoefte aan hulp voor het bijhouden van de tuin. Bemiddeling hierbij door de hulpdienst tussen de hulpvrager en iemand die dat tegen een geringe vergoeding wil doen is een aantal jaren een terugkerend onderwerp in de bestuursvergaderingen. In 1983 wordt een aantal keren geholpen bij het grondig schoonmaken en opruimen van een woning, samen met jongeren van het werklozenproject van de gemeente. In 1986 worden de bankjes in het dorp opgeknapt door vrijwilligers van de klusjesdienst. Aan de gemeente wordt gemeld dat men dit eigenlijk geen vrijwilligerswerk vindt.

– Sparrenheuvel

Zonder de vrijwilligers van de hulpdienst zou het verblijf van bewoners van Sparrenheuvel een stuk minder aangenaam zijn. Vanaf 1976 worden bewoners van Sparrenheuvel bezocht door vrijwilligers van de hulpdienst en mee uit wandelen genomen. Bloemen en planten van bewoners worden door vrijwilligers verzorgd, als de bewoner dat zelf niet meer kan en waar nodig worden bewoners vergezeld naar recreatieve activiteiten. Een paar jaar later startte een praatgroep voor hen onder begeleiding van een vrijwilliger. Ook het wekelijkse café Sparrenheuvel waar onder het genot van een kleine versnapering en een drankje gebiljart kan worden, gekaart, gesjoeld, spelletjes

De feestelijke ingebruikname van de duofiets door een bewoner van Sparrenheuvel en burgemeester A. Heidema (foto Harry Mulder).

gedaan worden en gekruisjast, zou zonder de vrijwilligers van de hulpdienst niet kunnen bestaan. Aan de bingo (2 keer per maand), begeleid door vrijwilligers, wordt enthousiast deelgenomen door de bewoners. Sinds 1985 verlenen vrijwilligers assistentie in de kofiekamer en wordt er meegeholpen bij de bezigheidstherapie. In 1988 wordt er ook geholpen bij het huiskamerproject, de dagopvang en bezigheidstherapie voor mannen. In 1989 wordt besloten enige 'trapmachines' (stoelfietsen) te schenken aan Sparrenheuvel. Samen met de A.N.B.O., Zonnebloem en de Diaconie van de N.H. kerk wordt in 2003 een kerst-inn gehouden in Sparrenheuvel. Het eerste jaar komen hier vooral bewoners van Sparrenheuvel. In de jaren erna wordt de kerst-inn in toenemende mate ook door oudere bewoners uit het dorp bezocht. Deze voorziening bestaat tot op heden. In 2006 en 2007 kunnen bewoners van Sparrenheuvel bij een vrijwilliger thuis luisteren naar lichte (levende) klassieke muziek, maar door het teruglopen van de belangstelling wordt hier na twee jaar mee gestopt.

Ook in 2016 wordt nog veel gedaan in Sparrenheuvel door vrijwilligers van de hulpdienst. Er wordt geholpen met handwerken, schilderen, kaarten maken, bloemschikken, bibliotheek, computerlessen, bingo, spelmiddag en koersbal. 's Middags en 's avonds wordt er koffie en thee geschonken door vrijwilligers en zij helpen ook in het restaurant. Zonder de vrijwilligers van de hulpdienst zou de restaurantfunctie in Sparrenheuvel niet kunnen bestaan.

Vanaf 2014 is door verschillende bewoners van Sparrenheuvel genoten van het, samen met een vrijwilliger, rijden op de duofiets van Diepenveen. Ook andere bewoners van Diepenveen maken hier gebruik van. De fiets staat bij Sparrenheuvel geparkeerd. De eerste tijd werd het gebruik ervan door medewerkers van Sparrenheuvel geregeld. Sinds een jaar of drie wordt

het gebruik door vrijwilligers van de hulpdienst geregeld. 'Bestuurders' van de duofiets zijn zeer welkom. Er zijn meer vragen voor gebruik dan er begeleiders zijn. Door de hulpdienst werd € 2.500,- bijgedragen voor de aanschaf hiervan. Ook aan de ontspanningsactiviteiten zoals optredens met dans, muziek, zang, verhalenvertellers, buffetten etc. wordt nog steeds een actieve bijdrage geleverd door de vrijwilligers van de hulpdienst.

→ Vrijwilligers

In 1976 ging de hulpdienst van start met zo'n 60 vrijwilligers en dit aantal groeide gestaag. In 1985 werkten ruim 70 vrijwilligers mee aan de hulpdienst en in 2014 zijn er zo'n 150 vrijwilligers en donateurs. Net als in de beginjaren onderhouden de coördinatoren contact met de vrijwilligers en wordt er jaarlijks een ledenvergadering gehouden in Sparrenheuvel "om elkaar weer te mogen ontmoeten om zo de vlam van geestdrift en bewogenheid brandend te houden", aldus voorzitter J.F. Spiering (in 1985). In 1986 wordt het 10-jarig jubileum gevierd met de vertoning van een video over de werkzaamheden van de hulpdienst. De gemeente Diepenveen had hiervoor f 500,- ter beschikking gesteld. De jaarlijkse ontmoeting van vrijwilligers en bestuur vindt al jaren plaats in Sparrenheuvel. Dan legt het bestuur financieel en bestuurlijke verantwoording af.

De laatste jaren komt het steeds vaker voor dat er vrijwilligers gevraagd worden om voor te lezen bij ouderen die thuis wonen, ook verzoeken om bezoek ter ontlasting van de mantelzorger en hulp bij het wandelen worden in toenemende mate gevraagd en ook hulp bij administratie en computergebruik. Vrijwilligers die bij willen dragen aan dit noodzakelijke werk dat het leven -ook voor ouderen en anderen die een handreiking nodig hebben - in Diepenveen de moeite waard maakt en verlicht, kunnen zich opgeven bij het bestuur. Of kom langs op de koffieochtend op donderdag in het Dorpshuis. Coördinatoren van de hulpdienst én van Power (prettig ouder worden en relecteren) Diepenveen zijn daar elke week aanwezig. Met vraag en aanbod kunt u daar terecht. De hulpdienst staat al 40 jaar paraat voor het dorp en slaat ook, daar waar dat nodig is, nieuwe wegen in. Zo zijn bijvoorbeeld in het kader van de NL-Doet-dag op 12 maart 2016 bankjes geplaatst in het buitengebied. Ook heeft de VHD samen met de Deventer Schoon Familie op die dag een geslaagde zwerfafval- en onkruidopruimactie georganiseerd en zijn het clubhuis van het Weterman en het plein van het Hof van Salland van beplanting voorzien.

Burgemeesterkast voormalige gemeente Diepenveen

Lamberthe de Jong

De burgemeesterskast uit het voormalige gemeentehuis in Schalkhaar krijgt een plekje in het nieuwe stadskantoor van Deventer. De kast was sinds 2004 in het bezit van de Historische Vereniging.

In de Tweede Wereldoorlog heeft de toenmalige NSB-burgemeester Batjes in het gemeentehuis gewerkt en gewoond. Na 1945 bleef zijn echtgenote daar nog tijdelijk wonen en het is aannemelijk dat voor de nieuwe burgemeester P. van der Most, die aantrad op 1 mei 1946, nieuw meubilair is vervaardigd: een kast met het wapen van de gemeente, een werktafel en een stoel. De eikenhouten kast is vervaardigd in de stijl van de jaren vijftig, dat is o.a. te zien aan de bolpoten. Later kwam de kast in de kamer van de gemeentesecretaris te staan.

Na de herindeling in 1999 is het gemeentehuis nog een poosje in gebruik geweest, maar in 2004 kreeg het een andere bestemming. Vanuit het museum was geen belangstelling voor de kast, overigens ook niet voor de oude kaart van de gemeente, die nu langs de trap in de Hof van Salland hangt. Kast en kaart zijn toen door de gemeente overgedragen aan Historische Vereniging Dorp Diepenveen e.o. De kast heeft tot 2014 in de Historische hoek in de Openbare Bibliotheek aan de Crommelinlaan gestaan en is na de sluiting opgeslagen.

Voorzitter Tom Masselink besloot om contact te leggen met burgemeester Andries Heidema en voor te stellen de kast een plaats in het stadskantoor te geven.

(foto Harry Mulder).

Boekbespreking STAD & LAND IN NIEUW VERBAND door Gerard Sizoo (2015)

Lamberthe de Jong

*De samenvoeging van de gemeenten Diepenveen en Deventer op 1 januari 1999 roept bij veel oudere Diepenveners nog altijd veel emoties op. Hoe dat toen is gegaan, valt na te lezen in het boek *Stad & land in nieuw verband. Grensgeschillen in het ommeland van Deventer*. In dit boek beschrijft oud-ambtenaar Gerard Sizoo de periode 1995-2005 waarin de herindeling van Deventer-Diepenveen-Bathmen plaatsvond. Het boek verscheen op 25 november 2015.*

Gerard Sizoo trad in 1991 in dienst van de toenmalige gemeente Deventer. Hij kwam uit Delft en werd als medewerker ruimtelijke ordening betrokken bij de herindeling. Als buitenstaander keek hij met grote verbazing naar de frustraties (stad Deventer) en emoties (gemeente Diepenveen), die vooral sinds de mislukte samenvoeging in 1972/73 bijzonder heftig waren. Hij besloot na zijn pensionering op persoonlijke titel het verhaal rond de herindeling op schrift te stellen. In het boek beschrijft en analyseert hij het proces van de herindeling, uitgaande van de juridische gemeente, dus niet de gemeente als een gemeenschap van stad en dorpen met bewoners. Wat waren de bezwaren en emoties van de bewoners? En welke argumenten hadden de bestuurders en volksvertegenwoordigers?

Sizoo interviewde hiervoor gedeputeerden van de provincie, raadsleden, ambtenaren en bewoners en werkte stapels documenten door. Ook had hij contact met de historische organisaties als onze fotoarchiefgroep. Mij heeft hij gevraagd om het concepthoofdstuk over Diepenveen na te lezen.

→ Reünie

De presentatie op 25 november in de Lebuinuskkerk werd een soort reünie vanwege aanwezigen uit de drie voormalige gemeenten, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Bijvoorbeeld de oud-burgemeesters James van Lidth de Jeude van Deventer en Ad van den Bergh van Diepenveen en zelfs mevrouw Crommelin, echtgenote van burgemeester S. Crommelin die in 1972 de herindeling had weten te voorkomen. Andere aanwezigen waren wijkambtenaar José van Bruggen, actievoerster Anny Soeteman uit Okkenbroek en inwoners van de dorpen en uit de stad.

Tijdens de presentatie liet Anny Soeteman merken dat nog steeds veel dorpsbewoners de samenvoeging van de drie gemeenten betreuren, maar inmiddels is er de algemene tendens dat er voor de drie partijen ook veel voordelen zijn.

Voor de dorpen Diepenveen, Schalkhaar, Lettele en Okkenbroek is sinds 1999 veel veranderd, samen met Bathmen werden ze ingedeeld in Wijk 6. De dorpen hebben zich inmiddels ontwikkeld tot zelfstandige leefgemeenschappen met actieve bewoner en organisaties. Burgemeester Andries verwerkte die nieuwe situatie in zijn slottoespraak, waarvan een deel in het boek staat.

Ik woon zelf sinds 1990 in Diepenveen en heb de herindeling van nabij meegemaakt als lid van de klankbordgroep voor het boek *In de schaduw van de stad. De geschiedenis van de gemeente Diepenveen*. Een van de gevolgen van de herindeling is de oprichting van de Historische Vereniging. Door het boek van Gerard Sizoo heb ik die roerige periode opnieuw beleefd en goed kunnen afsluiten.

Gerard Sizoo, *Stad & Land in nieuw verband*. Deventer 2015. 190 pagina's. € 19,50.

Oude foto van huize Birkhove, uit het archief van Lous Wijnand-Visscher. Fotograaf niet bekend.

Birkhove, het doktershuis aan de Dorpsstraat 16

Ben Droste met medewerking van Inke Mensink

Het adres dat iedereen kent is het adres van de dokter. Negen decennia lang heeft Birkhove, het huis aan de Dorpsstraat 16 in Diepenveen, dienst gedaan als woning én praktijkruimte voor de huisartsen ter plaatse. Het was voor hun clientèle dan ook even wennen toen men zich vorig jaar elders diende te melden met zijn of haar kwalen.

In de praktijkruimte van Birkhove konden één dokter en één assistente zich tot in de tachtiger jaren prima redden. Daarna werd het er krap, want het aantal dienstverleners groeide gestaag. De eigenaars en bewoners van het pand, het doktersechtpaar Trompetter, toonde zich inschikkelijk en leverden privéruimte in. Maar in de loop van de tijd werd het toch weer behelpen: de laatste jaren moest het doktershuis maar liefst aan drie artsen, drie assistenten en twee praktijkondersteuners een werkplek bieden. Er zat niets anders op dan de praktijk elders te vestigen.

De intensieve en langdurige zoektocht eindigde bij Sparrenheuvel. Hoge heren in Den Haag hadden intussen zuinigjes bedacht dat ook hulpbehoevende ouderen best wat langer thuis konden blijven wonen. Daardoor kregen de woon- en zorgcentra in snel tempo te maken met leegstand, ook Sparrenheuvel. Medio 2015 heeft zich bijgevolg in een deel van dit

complex heel gerieflijk en fraai de 'Huisartsenpraktijk Diepenveen' genesteld. Tijd om de geschiedenis van het oude doktershuis en zijn bewoners op te tekenen.

→ **Dokter G.A. Muijs**

Op de laatste dag van 1923 nam de kersverse dokter G.A. Muijs de praktijk aan het Kerkplein in dorp Diepenveen over van de kort daarvoor overleden huisarts Lechner. Zijn keuze voor Diepenveen zal ongetwijfeld te maken hebben gehad met het feit dat de ouders van zijn verloofde Dies Van Ommen aan de Brink in Deventer woonden.

In het negende nummer van deze nieuwsbrief, te vinden op de website van de Historische Vereniging, wordt enthousiast de loftrumpet over hem gestoken. Een arts in hart en nieren, altijd vrolijk en vriendelijk, niet op de centen, veelzijdig, actief en in de volle breedte betrokken bij het dorpsleven. Nog vandaag de dag zijn er Diepenveners die dit op grond van hun eigen ervaring van harte onderschrijven.

Heel het dorp was dan ook in diepe rouw toen hij op 12 juni 1935 plotseling overleed aan een infectieziekte waartegen toen nog geen kruid gewassen was; hij heeft die infectie met tyfus maar drie dagen overleefd. Spontaan werd er een inzamelingsactie gehouden om

Dokter Govert Muijs. Fotograaf J.H. Rutgers.

op het kerkhof aan de Roeterdsweg een praalgraf voor hem op te richten en daarin de urn met zijn as te plaatsen. Om de toen schaarse voorstanders van crematie een hart onder de riem te steken had hij namelijk besloten zichzelf te laten cremeren. Maar een praalgraf zag zijn geliefde Dies helemaal niet zitten: haar Govert zou zich omdraaien in zo'n monument. In plaats daarvan liet men architect W.P.C. Knuttel daarom een eenvoudig graf ontwerpen. Van het aldus bespaarde geld werd na rijp beraad het 'Dokter Muijsfonds' opgericht om een hartenwens van hem te vervullen: zwakke kinderen laten aansterken in een vakantiekolonie of ergens anders waar ze op krachten kunnen komen.

Nu ter zake van het doktershuis. Het werd Muijs snel duidelijk, dat het pand aan het Kerkplein te klein was voor een gezin én een drukke dokterspraktijk. Hij vond slager Regterschot bereid een mooi plekje aan de Dorpsstraat aan hem over te doen, liet een nieuw huis met apotheek bouwen en in 1925 werd daar de praktijk geopend. Dat doktershuis heeft dus op de kop af negentig jaar dienst gedaan. De naam Birkhove

heeft het te danken aan het feit dat dokter Muijs zijn geliefde Dies in Birkhove heeft leren kennen.

– Dokter H.H. Visscher

Het zal voor dokter Henk Visscher die Muijs in 1935 opvolgde geen sinecure geweest zijn om de plaats van zo'n geliefde huisarts in te nemen. Uit gesprekken met enkele dorpsbewoners die hem nog goed gekend hebben valt niettemin af te leiden, dat Diepenveen het opnieuw getroffen had. Een kalme en aardige man die zijn pappenheimers kende, nergens om heen draaide en moeilijke situaties niet uit de weg ging. Hij deed niet uit de hoogte en schoof op zaterdagmiddag regelmatig aan bij Saris in café de Rode Haan aan de Boxbergerweg, waar het dan altijd gezellig druk was. Hij was een bekwame en doortastende arts. Eén van de voor dit artikel geïnterviewden geeft daarvan een sterk voorbeeld. Toen haar vader bij het hout hakken een van zijn vingers meenam, naaide dokter Visscher die zelf weer op zijn plaats en stuurde zijn patiënt vervolgens naar het ziekenhuis; daar stelde men vast dat de klus perfect geklaard was.

Dokter Visscher bezocht zijn veraf wonende patiënten per auto. Om die uit handen van de bezetter te houden werd hij in de oorlog ingegraven bij een boerderij in het buitengebied van Olst. Hij bereed vervolgens een motor, een Puch. Ook de eerste jaren na de oorlog beschikte hij klaarblijkelijk zelf niet over een auto, want uit de papieren over de toenmalige vossenfarm

Dokter H.H. Visscher, foto uit het archief van Lous Wijnand-Visscher. Fotograaf niet bekend.

aan het Randerpad valt af te leiden dat hij zo nodig een beroep kon doen op de heer J. Sanderse, sinds 1948 eigenaar van dat bedrijf en bezitter van een jeep. Overigens had een huisarts in die tijd wel meer problemen die nu door technische vondsten zoals het mobieltje opgelost zijn, bijvoorbeeld de bereikbaarheid in noodgevallen. Als hij bij zijn bezoeken aan patiënten afweek van de opgegeven route, wist zelfs het thuisfront niet waar hij te vinden was.

Net als zijn voorganger en de meeste huisartsen in die tijd was Visscher een manusje van alles. Hij had geen assistente en ook de apotheek aan huis beheerde hij zelf. Wie veel pijn had, kreeg een handje vol mee uit de pillendoos die altijd op zijn bureau stond. Toentertijd was lang niet iedereen verzekerd - de verplichte ziekenfondsverzekering werd pas in 1942 ingevoerd - en wie geen geld had, hielp hij gratis.

Dokter Visscher is vijfentwintig jaar huisarts geweest in Diepenveen. Dat werd in 1960 groots gevierd in café Bloemendaal. Maar drie jaar later zag hij zich tot zijn grote spijt vanwege gezondheidsproblemen gedwongen om het zeer belastende werk van huisarts op te geven. Hij heeft januari 1963 afscheid genomen van Diepenveen - 'een emotioneel en warm' gebeuren herinnert zijn dochter Lous zich. Hij verhuisde naar Waalre en oefende het beroep van arts verder uit bij de GGD in Eindhoven. Dokter Visscher is in 1979 te Waalre overleden. Zijn dochter Lous woont na een lang verblijf met haar gezin in het buitenland nu ook in Waalre en bezoekt sindsdien regelmatig Diepenveen, dat haar al die tijd dierbaar is gebleven.

→ Dokter C.J. Clous

De foto die bij deze passage van dokter Clous afgedrukt wordt, liegt er niet om: hier staat een levensgenieter. In januari 1963 betrok hij als de nieuwe huisarts van Diepenveen het doktershuis aan de Dorpsstraat. Een wervelende, overrompelende en soms impulsieve persoonlijkheid. Bij zijn afscheid in november 1981 biechtte hij aan een verslaggever van het Deventer Dagblad op, dat hij ook zichzelf volkomen verrast had met zijn keuze voor het beroep huisarts: "Omdat hij op school een uitbinker was in wiskunde verwachtte de familie van hem dat hij weg- en waterbouwkunde in Delft zou studeren. Daar had hij zelf ook wel zin in, maar onderweg naar Delft, in de trein ('met mijn collegegeld op zak') kwam hij opeens op het idee medicijnen te gaan studeren. Hoe hij daar zo opeens op kwam weet hij niet meer, maar in Utrecht stapte hij uit en meldde zich bij de universiteit". Clous was ook voor zijn patiënten vaak zeer verrassend. Eén van hen

Dokter Clous, staande voor Birkhove met één hand op zijn uithangbord. Fotograaf onbekend.

herinnert zich nog levendig dat hij zijn klantjes goedkende en sommigen al in de wachtkamer afhandelde: "Ga jij maar naar huis, en jij en jij ook". Hij hield zich goed op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen in de medische sector. Hij koos daar kritisch datgene uit wat paste bij een vak waar volgens hem oren, ogen, neus en vingers de belangrijkste instrumenten zijn. In 1976 werd Clous de eerste huisarts in Diepenveen die zich liet bijstaan door een assistente. Dat was geen luxe want volgens zeggen heeft hij, naast zijn drukke werkkring als heelmeester, als vroedheer duizend baby's ter wereld helpen brengen. De uitverkorene was de zestienjarige Louise van Gurp. Klaarblijkelijk een uitmuntende keus want zij is nog steeds als assistente dienstbaar aan de Huisartsenpraktijk Diepenveen, nu onder de naam Kamphorst-van Gurp. In de bijna negentien jaar dat hij als vroed- en heelmeester door het dorp en de wijde omgeving struinde - hij was op meerdere terreinen een verwoed jager - heeft hij ongetwijfeld ook mensen van zich afgestoten. Een man met uitgesproken meningen en markante manieren werpt veel stof op, zeker wanneer hij als huisarts in de schijnwerpers staat. Toen de dag van zijn vertrek naderde en een journalist van het Deventer Dagblad dokter Clous vroeg hoe de Diepenveners over hem dachten antwoordde hij: "Dat merk ik wel op de afscheidsreceptie". Die confrontatie vond plaats op 27 november 1981. Volgens dezelfde journalist liep die uit op een "grootse manifestatie van aanhankelijkheid van enkele duizenden Diepenveners". Het was zo overweldigend druk, dat velen niet eens de kans kregen afscheid van hun dokter te nemen. Deze eindafrekening zal hem niet tegengevallen zijn.

Foto, gemaakt bij het afscheid van dokter Clous en het aantreden van Maarten en Marie Louise Trompetter. De tweede van rechts is de assistente Louise. Fotograaf niet bekend.

→ **Dokters Maarten Trompetter en Marie Louise Trompetter-Van Woerden**

In die volgorde, want bij het aantreden van eerstgenoemde was laatstgenoemde weliswaar al zeven jaar arts maar haar registratie als huisarts behaalde ze in 1984. Overigens werkte ze wel van meet af aan mee in de praktijk. Bij de afscheidsreceptie van Clous stonden ze dan ook samen naast hun voorganger in het dorps huis om de Diepenveners de hand te schudden en te laten wennen aan de nieuwe gezichten in het doktershuis. Assistenten Louise stond hun terzijde als schakel tussen verleden en toekomst; zij was het blijvertje, want de Trompetters hadden haar dienstverband met liefde verlengd.

Het afscheid van het duo Trompetter als huisartsen hoort nog niet tot de historie maar is wel zeer dichtbij; het staat te gebeuren op vrijdag 13 mei aanstaande. Maarten Trompetter heeft zich dan ruim vierendertig jaar 'bedachtzaam, kundig en betrokken' ingezet voor een steeds groeiende populatie patiënten. Voor 'de doortastende en eveneens kundige en betrokken' Marie Louise Trompetter-van Woerden moet van deze termijn drie jaar afgetrokken worden: zij werd in 1984 ook als huisarts zijn partner.

De kwalificaties tussen de aanhalingstekens hierboven komen voor rekening van enkele geïnterviewden; het

is aan de sprekers op 13 mei om deze te commentariëren en uit te werken. Hier is nog wel plaats voor enkele ontwikkelingen die de feitelijke gang van zaken in de afgelopen negentig jaar beschrijven.

In het tijdperk Trompetter is de apotheekhoudende huisarts een zeldzaamheid geworden. Begin jaren tachtig komt de landelijke overheid tussenbeide in het al jaren slepende conflict tussen huisartsen en apothekers over vestigingsvergunningen. Sinds mensenheugenis hadden met name de huisartsen op het platteland ervoor gezorgd dat hun patiënten niet op reis moesten om de voorgeschreven medicijnen te krijgen. Maar ondanks breed verzet van de huisartsen wordt de geneesmiddelenwet gewijzigd ten gunste van de apothekers. In artikel 61 van de geneesmiddelenwet wordt bepaald, dat belanghebbende apothekers een verzoek kunnen indienen tot intrekking van de apotheekvergunning van een huisarts die tussen de 3,5 en 4,5 kilometer van een apotheek is gevestigd. De beslissing over dit verzoek wordt – gehoord de huisarts – namens de minister genomen door de apothekersorganisatie Farmatec-BMC. Als pleister op de wond wordt daarbij bepaald, dat apotheekhoudende huisartsen die pas de laatste vijf jaar met hun praktijk gestart zijn deze vergunning behouden. Dat

wil zeggen nog zes hele jaren en daarna moeten ze alsnog hun apotheek uitruimen, wanneer een apotheker met succes hun vergunning aanvecht. Het leek een salomonsoordeel maar het was een wassen neus. Want een pientere speurneus stelde vast dat de apotheekhoudende huisarts Trompetter uit Diepenveen de enige in het hele land was die onder deze uitzonderingsbepaling viel. Hij haalde hiermee het Algemeen Dagblad van 8 december 1984. Een schrale troost, want toen later de apotheek Borgele het verzoek indiende om zijn apotheekvergunning in te trekken, verloor hij het pleit en dus zijn vergunning. De inwoners van Diepenveen mogen van geluk spreken dat genoemde apotheek bereid bleek om in Diepenveen de medicijnen-uitdeelpost MediPost te openen.

De vierkante meters die hiermee vrijkwamen in huize Birkhove bleken al spoedig hard nodig om andere veranderingen in de huisartsenpraktijk op te vangen. Er werd ook in Diepenveen driftig gebouwd, bijgevolg groeide het aantal patiënten snel. En in de afgelopen decennia is het takenpakket van de huisarts ingrijpend gewijzigd en uitgebreid. Er kwam meer aandacht voor preventieve taken zoals met betrekking tot hart- en vaatziekten en het maken van uitstrijkjes. Verder zijn veel controles van chronische ziekten zoals diabetes, astma en COPD van het ziekenhuis naar de huisarts verschoven. Ook kan de huisarts steeds meer laboratorium- en röntgenonderzoek zelf (laten) verrichten. Door al deze veranderingen heeft de patiënt nu gemiddeld twee keer zo vaak contact met de huisarts als twintig jaar geleden. Dit maakte het in de loop der jaren noodzakelijk het aantal medewerkers gestaag uit te breiden, en in 1999 zelfs om het artsen-duo aan te vullen met dokter Otto Quartero en door een verbouwing een extra spreekkamer te realiseren. Overigens is er sinds 2012 ook een belangrijke taak uit het

pakket van de Diepenveense huisartsen verdwenen: ze 'doen' tot hun spijt geen bevallingen meer, want de waarneming bij afwezigheid werd lastig omdat de collega-huisartsen in de omgeving al eerder gestopt waren met verloskundige hulp. Daar kwam nog bij, dat het aantal geboortes -waarschijnlijk mede doordat er de laatste jaren weinig nieuwe woningen beschikbaar kwamen- geleidelijk aan flink afgenomen was, en daarmee kwam ook de ervaringskennis in het gedrang.

Geheel in de geest van de Trompetters sluit deze kleine historie van het doktershuis aan de Dorpsstraat met een overzicht van de ondersteuners die de afgelopen negentig jaar in Birkhove hun onmisbare bijdrage leverden. Bij hun start voelden ze zich bevoorrecht dat assistente Louise in de praktijk bleef werken. In de tijd dat zij in Diepenveen begonnen, was het nog heel gebruikelijk dat de echtgenote van een huisarts tevens als assistente fungeerde. En Louise kende de patiënten, wist alles van de apotheek en schreef de rekeningen uit. Bovendien paste zij als dat zo uitkwam tussendoor ook nog op hun kinderen.

Geleidelijk kwamen er voor haar meer medische taken bij en was er ruimte voor een tweede assistente. Dat werd Astrid Ganzevles die tot 2002 in Birkhove werkte. Inmiddels is het team verder uitgegroeid met Elisa van der Linde, Miranda Bolink, Lisette van de Burg en Moniek Wegdam.

Tenslotte toch nog twee kleine maar niet te verwaarlozen uitstapjes in de nabije toekomst. De dag na het afscheid van de Trompetters is het huisartsenteam weer compleet: dokter Otto Quartero krijgt als nieuwe collega's Hannelieke Zevenhuizen en Els Nijk, de laatste voor twee dagen in de week. En de Trompetters vertrekken niet uit Diepenveen, Birkhove blijft hun woonadres.

Dank aan het huidige huisartsenteam voor hun informatie ten behoeve van dit artikel. Dank ook aan de dames Wilke en Lebbink en de heer Gerrit Hemeltjen die zich door Inke Mensink lieten interviewen, en aan mevrouw L.Wijnand-Visscher die de foto van haar vader leverde en de informatie over hem aanvulde. Voor het bovenstaande werd verder geput uit de Deventer Courant van 17 en 28 november 1981, het Algemeen Dagblad van 8 december 1984 en Nieuwsbrief 9 (oktober 2003) van de Historische Vereniging Dorp Diepenveen en Omgeving.